

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 773
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 19 juni 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Biodiversiteitsverlies in landbouwgebied - Monitoring parameters

Het is slecht gesteld met de biodiversiteit in het landbouwgebied. Voor veel soorten is er niet langer plaats in het landbouwgebied.

Graag had ik meer inzicht gehad in de monitoring van biodiversiteitsparameters in landbouwgebied.

Wat is de methodiek om de effectiviteit en netto meerwaarde van de specifieke milieu- en biodiversiteitsgerelateerde maatregelensets te monitoren, meer bepaald voor volgende maatregelen uit het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB):

- a) de vergroeningsvoorwaarden uit de eerste pijler en hun feitelijke toepassing in Vlaanderen;
- b) de agromilieumaatregelen onder beheer van het Departement Landbouw en Visserij;
- c) de beheersovereenkomsten onder beheer van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM);
- d) het erosiebesluit, ingekanteld in de randvoorwaarden van de eerste pijler;
- e) de C-gehaltes in landbouwpercelen, ingekanteld in de code goede praktijk van de eerste pijler;
- f) de randvoorwaarden en beschermingsregels rond blijvend grasland (en de evolutie van hun CO₂-captatie-potentie, afgaand op de verschillende captatiegraden naarmate de leeftijd en extensiviteit van blijvend grasland?

ANTWOORD

op vraag nr. 773 van 19 juni 2020

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

- a) Bevoegdheid van mevrouw Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw.
- b) Bevoegdheid van mevrouw Hilde Crevits, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw.
- c) Om het verband tussen de beheerovereenkomsten, het uitgevoerde beheer en de respons van soorten hierop aan te tonen wordt sedert 2010 een structurele monitoring uitgevoerd door het INBO. Ze onderzoeken de impact van de beheerovereenkomsten op het voorkomen van broedvogels. Er wordt gemeten of de maatregelen bijdragen aan de biodiversiteit of niet. Samengevat wordt er in een meetnet van zestien locaties via gerichte broedvogelinventarisaties inzicht verworven in de relatie tussen type, dichtheden en spreiding van beheermaatregelen en de aanwezigheid, dichtheden en terreingebruik van broedvogels in deze gebieden. De zestien gebieden hebben een uitgesproken gradiënt aan beheermaatregelen.

Hieruit blijkt dat het concentreren van maatregelen in gebieden aan te bevelen is. Ook buitenlands onderzoek naar akkervogels stelt dat veranderingen op populatieniveau pas optreden als er in het landschap een minimale hoeveelheid oppervlakte onder beheer is, minstens 7 %. Weinig deelgebieden in het meetnet halen dit minimum.

Verder stellen ze grote trendverschillen vast tussen de verschillende deelgebieden. Dit toont aan dat lokale factoren (wijzigingen in teelten, landschapsstructuren,...) een belangrijke rol kunnen spelen. Om hier inzicht in te krijgen, is meer gedetailleerd onderzoek noodzakelijk.

Het eindrapport van het INBO is beschikbaar op hun website. https://pureportal.inbo.be/portal/files/16409473/DeBruyn_etal_2019_EffectenVanBeheerovereenkomstenOpPopulatiesVanLandbouwvogelsInVlaanderen.pdf We trachten ook na 2020 dit meetnet verder te zetten want dit is de manier om op lange termijn trends te bepalen en tendensen te meten in Vlaanderen.

Omdat meer gedetailleerd onderzoek noodzakelijk is, wordt door UHasselt (2018-2021) in 2 deelgebieden (De Moeren en Leefdaal) uit het meetnet met een hoge dichtheid aan beheermaatregelen (meer dan 7%) meer gedetailleerd onderzoek gedaan. Hierin worden gegevens verzameld betreffende voedselbeschikbaarheid, overleving (broedsucces), ruimtegebruik en habitatsamenstelling voor 4 soorten (Veldleeuwerik, Geelgors, Gele kwikstaart en Patrijs).

Dit onderzoek door UHasselt loopt nog tot 2021 maar uit het tussentijds rapporten kan ik wel meegeven dat o.a. voor Veldleeuwerik beheerovereenkomsten belangrijk zijn zowel als broed- en als foerageergebied, voor Gele kwikstaart als foerageergebied. Let wel dit zijn nog geen conclusies maar eerder eerste bevindingen. Meer informatie over deze tussentijdse resultaten vind je op de website van de VLM

<https://pers.vlm.be/studie-uhasselt-veldleeuwerik-en-gele-kwikstaart-stillen-honger-in-kruidenrijke-graslanden>

Verder tonen lokale resultaten aan dat beheerovereenkomsten succes boeken. Zo is het bijvoorbeeld niet toevallig dat er velduilen komen broeden in De Moeren. De Moeren zijn één van de gebieden waarin de voorbije jaren heel wat beheerovereenkomsten voor akkervogels met landbouwers werden gesloten in uitvoering van het Vlaams soortbeschermingsplan 'Grauwe Kiekendief'. In het gebied werd door de VLM o.a. het concept van de 'vogelakkers' geïntroduceerd, in navolging van de aanpak in Groningse akkerbouwgebieden. In die vogelakkers worden luzernestroken afgewisseld met stroken die bestaan uit grassen, granen en kruiden. Door een aangepast en gefaseerd maaibeheer vormen dergelijke akkers een ideaal biotoop voor muizen die op hun beurt als voedsel dienen voor roofvogels. In Groningen bleek al dat dit concept niet alleen een gunstig effect heeft op de vestiging van broedende grauwe kiekendieven maar ook van velduilen. Naast de vogelakkers ligt er in De Moeren ook een heel netwerk aan akkervogelvriendelijke maatregelen bestaande uit beheerovereenkomsten 'voedselgewas' en 'gemengde grasstroken'. Het was in zo'n gemengde grasstrook dat voor het eerst een nest van velduilen werd gevonden. Ook in enkele grootschalige akkergebieden in Vlaams-Brabant lijken vergelijkbare maatregelen een positief effect te hebben op de aanwezigheid van velduilen en andere soorten. Deze ontwikkelingen zijn, hoewel anekdotisch, een flinke opsteker voor dergelijke gebiedsgerichte projecten in Vlaanderen.

Samen met mijn collega Crevits zullen we dan ook in de volgende GLB periode dergelijke maatregelen blijven ondersteunen en voldoende middelen beschikbaar maken voor onderzoek, monitoring en verdere innovatie zodat we een verdere achteruitgang van de biodiversiteit in het landbouwgebied kunnen tegengaan.

- d) Het erosiebesluit is een subsidiemechanisme voor erosiebestrijdingsmaatregelen, aanvullend op de maatregelen uit het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Deze maatregelen worden bijgevolg niet geregeld via de randvoorwaarden erosie van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (pijler 1). Wel is het mogelijk om op de hoog en zeer hoog erosiegevoelige percelen maatregelen die aangelegd zijn via het erosiebesluit in rekening te brengen om te voldoen aan de randvoorwaarden erosie, echter zonder de vergoeding voor dat jaar.

Het erosiebesluit beoogt het afremmen of opvangen van het oppervlakkig afstromend water op de percelen of zo snel mogelijk na het verlaten van de percelen, zodat bodemosie voorkomen wordt en de sedimentlast van het afstromend water beperkt wordt. Indien het gaat om waterloopgerelateerde inrichtingswerken dienen de principes van natuurtechnische milieubouw te worden toegepast. Bij de behandeling van de subsidieaanvragen gebeurt een evaluatie van de mate waarin er aandacht wordt besteed voor natuur en milieu bij het ontwerp, de uitvoer en het beheer van de werken, evenals hoe oevers en beddingen natuurvriendelijk zullen ingericht worden. Bijna alle projecten maken voor de inzaai van de graszones ofwel gebruik van de oorspronkelijke zode incl. aanwezige zaadbank, of van grasmengsels of graskruidenmengsels. In sommige projecten worden maatregelen genomen om de biodiversiteit te verhogen. Het gaat onder meer om het aanplanten van houtkanten of bomen, het integreren van voortplantingsbakken en schuilplaatsen voor de vroedmeesterpad in de aangelegde dam, het voorzien van een "dood volume" in de bufferinfrastructuur (d.i. het volume onder knijp waardoor water in de bufferinfrastructuur blijft staan) waardoor waterleven wordt gestimuleerd, etc. Er wordt evenwel niet gemonitord of de voorzieningen in de praktijk tot meer biodiversiteit in het landbouwgebied leidt.

- e) input door Landbouw en Visserij

f) input door Landbouw en Visserij